

Mở ngành theo “la bàn AI”: Đại học chủ động dẫn dắt thị trường lao động

16:30 21/02/2026

Mùa tuyển sinh 2026 ghi nhận làn sóng điều chỉnh mạnh mẽ trong cơ cấu ngành đào tạo của nhiều trường đại học. Hàng loạt ngành, chuyên ngành mới gắn với trí tuệ nhân tạo (AI), an ninh mạng, thiết kế vi mạch, chuyển đổi số... được đưa vào tuyển sinh.

Hoạt động tư vấn tuyển sinh của Trường Đại học Thủ Dầu Một (TPHCM) năm 2026. Ảnh: TDMU

Điểm đáng chú ý là xu hướng này không còn mang tính “chạy theo thị trường” trong ngắn hạn, mà thể hiện nỗ lực tái định vị giáo dục đại học như một lực lượng tiên phong, định hình nguồn nhân lực cho 5-10 năm tới.

Định hình ngành học theo cấu trúc kinh tế số

Nếu trước đây việc mở ngành thường gắn với các “cơn sốt” nhân lực nhất thời, thì năm 2026 cho thấy tư duy đã thay đổi: các trường bắt đầu dựa trên những

chuyển động dài hạn của nền kinh tế số và xu thế công nghệ toàn cầu.

Tại Trường Đại học Công nghệ TP HCM, ba ngành mới dự kiến mở trong năm nay, nổi bật là An ninh mạng – lĩnh vực đang thiếu hụt nhân lực trong bối cảnh rủi ro an toàn thông tin ngày càng gia tăng. Đồng thời, nhà trường bổ sung Y khoa và Y học cổ truyền, thể hiện chiến lược phát triển cân bằng giữa công nghệ cao và các ngành thiết yếu phục vụ đời sống.

Trường Đại học Kinh tế - Tài chính TP HCM cũng đưa An ninh mạng vào danh mục đào tạo, nâng tổng số ngành lên 38. Bên cạnh đó là các chương trình tài năng trong quản trị kinh doanh, tài chính – ngân hàng, kinh doanh quốc tế và marketing nhằm đào tạo nhóm sinh viên có năng lực nổi trội trong môi trường cạnh tranh toàn cầu.

Trong khi đó, Trường Đại học Hoa Sen mở rộng hệ sinh thái đào tạo với 47 chương trình chính quy và 2 chương trình Hoa Sen Elite. Nhiều chuyên ngành mới mang đậm hàm lượng công nghệ như Quản lý chuyển đổi số, Kinh tế hàng không thông minh, Quản trị trải nghiệm khách hàng số hay Doanh nghiệp số và ứng dụng AI.

Điểm chung dễ nhận thấy là AI không còn là một ngành riêng lẻ, mà dần trở thành “lớp nền công nghệ” hiện diện trong hầu hết lĩnh vực đào tạo.

AI: Động lực tái cấu trúc giáo dục đại học

Ba năm gần đây, AI tăng tốc và thâm nhập sâu vào tài chính, sản xuất, logistics, y tế, giáo dục... Giai đoạn 2026–2030 được xác định là thời điểm bản lề để Việt Nam phát triển nguồn nhân lực AI và bán dẫn.

Điều đó đặt ra yêu cầu mới cho đại học: không chỉ bảo đảm sinh viên có việc làm sau tốt nghiệp, mà còn phải giúp họ đủ năng lực thích ứng, tránh bị đào thải trong 5–10 năm tới.

Doanh nghiệp lớn đã trực tiếp tham gia đào tạo. Vingroup công bố kế hoạch đào tạo miễn phí 20.000 nhân lực AI, hỗ trợ phụ cấp 8 triệu đồng/tháng. Theo đại diện Trường Đại học VinUni, thị trường đang thiếu nghiêm trọng nhân sự AI có khả năng làm việc thực tế. Nếu không đầu tư bài bản và gắn với nhu cầu doanh nghiệp, Việt Nam có thể tụt lại trong cuộc đua công nghệ.

Chương trình đào tạo AI thực chiến được triển khai như một sáng kiến đặc biệt, do VinUni phối hợp cùng Tập đoàn Vingroup thực hiện. Ảnh: VinUni

Chương trình đào tạo AI của VinUni – Vingroup được xây dựng theo khung năng lực SFIA, tiêu chuẩn công nghệ đang được hơn 12.000 tổ chức tại 170 quốc gia áp dụng. Mô hình 12 tuần (3 tuần nền tảng, 9 tuần tham gia dự án thực tế) cho thấy xu hướng rút ngắn chu kỳ đào tạo, ưu tiên năng lực thực hành.

Từ truyền đạt kiến thức sang rèn tư duy

AI không chỉ thay đổi ngành học mà còn buộc đại học đổi mới phương pháp đào tạo.

Theo đại diện Trường Đại học Kinh tế - Tài chính TP HCM, khi AI có thể tiếp cận gần như toàn bộ tri thức nhân loại, lợi thế của con người không còn nằm ở “biết nhiều”, mà ở khả năng phân tích, tổng hợp và vận dụng AI để giải quyết vấn đề thực tiễn.

Nhiều trường chuyển mạnh sang mô hình lấy người học làm trung tâm, đào tạo liên ngành như công nghệ marketing, công nghệ tài chính, thương mại điện tử... Song song với kỹ năng số, các giá trị cảm xúc, thái độ nghề nghiệp và tư duy sáng tạo được chú trọng hơn – những yếu tố mà AI khó thay thế.

Bán dẫn và yêu cầu “bộ đỡ” đào tạo

Cùng với AI, công nghệ bán dẫn được xem là lĩnh vực chiến lược. Tuy nhiên, theo đại diện Trường Đại học Lạc Hồng, điểm nghẽn lớn nhất hiện nay là thiếu kỹ sư thiết kế vi mạch chất lượng cao. Doanh nghiệp FDI cần nhân sự có thể tham gia dự án ngay, trong khi đào tạo trong nước còn khoảng cách.

Giải pháp được đề xuất là đào tạo theo đơn đặt hàng của doanh nghiệp, đồng xây dựng bộ kỹ năng, triển khai chương trình ngắn hạn gắn với dự án thực tế và sự kèm cặp của chuyên gia. Cách làm này có thể hình thành nguồn nhân lực “làm được việc” trong 6-12 tháng, thay vì chờ chu kỳ đào tạo 4-5 năm.

Đại diện Trường Đại học Công Thương TPHCM cũng cho rằng giai đoạn 2026-2030 đòi hỏi người lao động có nền tảng khoa học - toán - công nghệ vững chắc, khả năng làm việc xuyên ngành và tinh thần đổi mới sáng tạo.

Đại học trong kỷ nguyên AI: Không chỉ cấp bằng, mà kiến tạo năng lực

Nhìn tổng thể, làn sóng mở ngành năm 2026 phản ánh nỗ lực của các trường đại học trong việc đi trước thị trường lao động một bước.

Theo Báo cáo Tương lai việc làm 2025 của Diễn đàn Kinh tế Thế giới, các nhóm nghề tăng trưởng nhanh nhất đều gắn với AI, máy học, công nghệ tài chính, bán dẫn, logistics và chuỗi cung ứng; ngược lại, khoảng 2,3% số việc làm hiện nay có nguy cơ bị tự động hóa hoàn toàn.

Trong bối cảnh đó, đại học không còn đơn thuần là nơi cấp bằng. Vai trò cốt lõi là hình thành tư duy, kỹ năng và khả năng thích ứng - hành trang quan trọng nhất để người học bước vào kỷ nguyên AI với vị thế chủ động, thay vì bị cuốn theo thay đổi của thị trường.

Hoàng Phương (t/h)